

Denet Duyuru

VERGİ BORCU NEDENİYLE YURT DIŞINA ÇIKIŞ YASAĞI KONULMASI UYGULAMASINI ANAYASA MAHKEMESİ İPTAL ETTİ

Bilindiği gibi, 5862 sayılı Pasaport Kanunu'nun 22'nci maddesine istinaden vergi borcu nedeniyle yurt dışına çıkış yasağı uygulanmaktadır. Yurt dışına çıkış yasağı konulmasını gerektiren borç miktarı Tahsilat Genel Tebliği ile belirlenmekte olup, halen geçerli olan had 25.000 YTL'dir.

Bu konuya ilişkin olarak, mensuplarımızdan Erdoğan SAĞLAM tarafından yazılmış olan "[Vergi Borcu Nedeniyle Yurt Dışına Çıkış Yasağı Konulması](#)" başlıklı yazıda detaylı açıklamalar yapılmıştır. Söz konusu yazıya internet sitemizin "Makaleler" bölümünden ulaşabilirsiniz.

Çıkış yasağı uygulamasının yasal dayanağını oluşturan Pasaport Kanununun 22'nci maddesinde yer alan "...vergiden borçlu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere pasaport veya seyahat vesikası verilmez" hükmü Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. İptal hükmü, gerekçeli iptal kararının Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girecektir. Bu süre içinde yasak uygulamasına İdare'nin devam etmesi muhtemeldir. Ancak söz konusu yasak uygulamaları, ilgili idare mahkemelerinde yürütmenin durdurulması talepli olarak dava konusu edilebilir. Açılacak davalarda mahkemelerin Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararını gerekçe göstermek suretiyle yürütmenin durdurulmasına ve daha sonra idari işlemin (yani yurt dışına çıkış yasağının) iptaline karar vermeleri mümkün bulunmaktadır.

Sayın Bumin DOĞRUSÖZ tarafından bugünkü Referans Gazetesi'nde yazılan ve iptal kararı ile bundan sonraki ihtimallerin değerlendirildiği yazı ekte bilgilerinize sunulmuştur.

Saygılarımızla.

“Yurtdışı çıkış yasağına iptal

Referans Gazetesi 22.10.2007 / Bumin Doğrusöz / Yorum

Anayasamızın 23. maddesinin birinci fıkrasında “herkes, seyahat ve yerleşme hürriyetine sahiptir” denildikten sonra, 3. fıkrasında seyahat hürriyetinin vatandaşlık ödevi sebebiyle sınırlandırılacağı hükme bağlanmıştır. 38. madde ise, idareye kişilere özgürlüklerinin kısıtlanması sonucunu doğuracak müeyyide uygulamasını yasaklamıştır. 73. madde ise, vergi ödevini “bir vatandaşlık ödevi” şeklinde belirlemiştir.

Öte yandan 5682 sayılı Pasaport Kanununun 22. maddesinde “Yurtdışına çıkmaları mahkemelerce yasaklananlara, (...) vergiden borçlu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere pasaport veya seyahat vesikası verilmez” hükmü yer almıştır.

Vergi borçları dolayısıyla yurtdışına çıkış yasağı getirilmesi uygulaması, vergi idaresi tarafından yoğun olarak yapılan bir uygulamadır. Ancak bu uygulama yakın geçmişte, Bankacılık Mevzuatında yapılan değişikliklerle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu’nun, yönetimi fona geçmiş bankalarla ilgili uygulamaları dolayısıyla gündeme gelmiş ve gerek doktrinde gerekse basında epey eleştirilmiştir. Daha sonrasında Gümrük Müsteşarlığı da, bir tebliğ ile bu uygulamayı başlatmıştır.

Bu uygulamalar ve mevzuat, doktrinde ağır eleştiriler almıştır. Bu konudaki benim Yaklaşım Dergisi’ndeki ve önceki gazetem Dünya’daki yazılarımdan dışında, Doç. Dr. Gülşen Güneş, Prof. Dr. Billur Yaltı, Dr. Veysi Seviğ’de çeşitli incelemelerinde Anayasaya aykırılığa işaret etmiş, Prof. Dr. Şükrü Kızılot, Erdoğan Sağlam da özellikle idarenin bu yasağı tebliğ dahi etmemesi dolayısıyla uğranılan mağduriyetlere dikkati çekmiştir. (Bunlar sadece ilk anda aklıma gelen isimler. Mutlaka başka yazarlar da vardır. Hatırlayamadıklarımın hoşgörüsüne sığınıyorum.)

İptal hükmü

Nihayet Anayasa Mahkemesi, İstanbul 2. İdare Mahkemesinin başvurusu dolayısıyla konuyu incelemiş ve

- Pasaport Kanunu’nun, 22. maddesinin birinci fıkrasının “... vergiden borçlu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere ...” bölümünün,

- Bankacılık uygulamasında ise 5020 sayılı Yasa’nın 27. maddesiyle eklenen ek 5. maddesinde yer alan “tedbir” sözcüğünün, söz konusu madde kapsamındaki bankalar tarafından uygulanan yurtdışına çıkış yasağı yönünden ve ayrıca 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun geçici 13. maddesinin “(...) tüzel kişilerin kanunî temsilcileri ile borçlu veya borçla diğer ilgililerin yurtdışına çıkmasını yasaklama ...” bölümünün

Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptallerine, karar vermiştir (E. 2007/4 K. 2007/81 T. 18.10.2007).

Bu kararın Pasaport Kanunu ile ilgili kısmı 10/11 oyla, Bankacılık mevzuatı ile ilgili kısmı ise oybirliği ile verilmiştir.

Ancak Anayasa Mahkemesi, Pasaport Kanunu’nun sözü geçen hükmünün iptalinin doğuracağı hukuksal boşluğu kamu yararını ihlal edici nitelikte gördüğünden, kanun koyucuya bu konuda olanak sağlamak amacıyla iptal hükmünün, kararın Resmi Gazete’de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesini kararlaştırmıştır.

Nihayet bu kararla bir dizi Anayasa’ya aykırı düzenleme daha hukukumuzdan temizlenmektedir. Ancak Anayasa Mahkemesi’nin kararı pek yenidir. Daha gerekçesi yazılacaktır. Bu nedenle henüz Resmi Gazete’de yayımlanmamıştır.

İptal kararının gerekçesi henüz belli olmamakla birlikte tahminimiz, yasak konulmasında yargı kararına gerek duyulmaması, yurtdışına çıkış ile tahsil olanaksızlığı arasında bir illiyet bağının aranmaması ve doğrudan idare tarafından kişi özgürlüklerini kısıtlayıcı düzenleme yapılması şeklinde olacağıdır. Yasalarımızda alacağın tahsili için bir tedbir olarak düzenlenen yurtdışı çıkış yasağının kişi hakkında uzunca bir süre uygulanması, idarenin bu arada tüm çabalara rağmen alacağını tahsil edememesi, bir başka deyişle bu tedbirin bir işe yaramadığının anlaşılmasına rağmen sürdürülmesi ve hiç gözden geçirilmemesi halinde, artık bir tedbir değil, bir yaptırım söz konusu olur. Böylesi bir yaptırım ise mahkeme kararı olmadan uygulanamaz. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bir Kararında, böylesi bir sınırlamanın ödeme gücü olmadığı açık olan bir kişiye gözden geçirilmeksizin uzun bir süre uygulanmasını İnsan Hakları Sözleşmesine aykırı bularak Bulgaristan'ı tazminat ödemeye mahkûm etmiştir.

Bundan sonrası

Bundan sonra ne olacaktır. Kısaca ihtimalleri yazalım.

- Kanun yürürlükte olduğundan İdareler, bu altı aylık sürede uygulamaya devam edecektir.
- Açılmış ve açılacak davalarda, yasa hükmünün iptal edilmiş olduğu mahkemelerin itilâına girdiğinden yürütmeyi durdurma kararı vermeleri gerekecektir.
- İptal kararının Resmi Gazete'de yayımını izleyen altı ay içinde yeni bir yasal düzenleme yapılacaktır. Mevcut yasakların da bu düzenlemeye göre gözden geçirilmesi veya yenilenmesi gerekecektir.
- Bu sürede yasal düzenleme yapılmadığı takdirde, Emniyet Müdürlüğü çeşitli idarelerden gönderilmiş yasakları uygulamadan re'sen kaldırmak durumunda kalacaktır. Zira Emniyet'de Anayasa Mahkemesi kararı ile bağlı olup, yasal dayanağı olmayan idari işlemleri uygulamaya koyamayacaktır.

Bu arada, haklarında yasak konmuş olup da dava açmamış olanların idare ile ihtilaf yaratmak suretiyle dava açmalarında, bazı gerekçelerle, yarar olduğu inancındayım."